# పులుసు తపేలా

నూకరత్నం మధ్యాహ్నం కాచిన చారంతా సాయంత్రానికి కారిపోయింది. తపేలాకి కన్నం వుండం వల్ల. అడుగున కాస్తంత చారూ, చింతపండు పుట్టెలో, రెండు ఎండు మిరపకాయలు, రెండు కరివేపాకులూ మాత్రం మిగిలేయి. నోట్లో వేసుకుంటే - పుల్ల గొడ్డ. రాత్రికి అన్నంలోకి ఏ ఆధారమూ లేదు. ఏం చెయ్యాలో తోచక నూకరత్నానికి ఏడుపొచ్చేసింది.

చాన్నాళ్లనుంచి పైడిరాజుతో ఒకతపేలా కొనమని చెబుతూనే వుంది. కాని అతగాడు వినిపించుకోలేదు పైగా ఇప్పుడు కొత్తగొడవొకటి వొచ్చిపడింది. ఇక అసలు పట్టించుకోడు.

తనే ఏదో ఒక వుపాయం ఆలోచించుకోవాలి. విజయనగరం కొత్త అగ్రహారంలో గాజులరేగవెళ్లేమూలలోవున్న మిల్లులో కొవ్వాడ వాళ్ల నూనెమిల్లే పెద్దది. ఆమిల్లు యజమాని రెండోకొడుకు ఆడకూలీ మీద అత్యాచారం చేసి, అది బయటపడటంతో కార్మికుల సమ్మె ప్రారంభించారు. బొత్తిగా తక్కువ జీతాలు, ఏదోవంకన కూలీ డబ్బులు కోసేస్తూ వుండటం, బోనస్, ప్రావిడెంట్ ఫండ్ మొదలైనవి దాదాపు లేక పోవడం, ఎన్ని సంవత్సరాల నుంచీ పనిచేస్తున్నా వాళ్లకి ఏ సౌకర్యాలు ఇవ్వకపోవడం ఇలా సమస్యలు కోకొల్లలుగా వున్నాయి. మొత్తం పన్నెండు సమస్యల మీద సమ్మె ప్రారంభమయింది, క్రమంగా చుట్టుపక్కల వున్న ఎక్స్‌పెల్లర్ మిల్లులకీ, పిండిమిల్లులకీ కూడా పాకింది సమ్మె. సుమారు మూడు వందల మంది కార్మికులు సమ్మెలోకి దిగారు.

సమ్మె ప్రారంభమయి వారంరోజులయింది. ఈవారంరోజులూ ఒకమాదిరిగా గడిచాయి. రెండోవారం కొంచెం ఒడుదుడుకుగా వుంది. నూకరత్నం మట్టి పిడతలో దాచిన చిల్లరడబ్బులు కొంచెం కొంచెం కరిగిపోనారంభించాయి.

సమ్మెచేస్తున్న కూలీలంతా పగటివేళ నీళ్లటాంకు రాతిగుట్టల దగ్గరన్న చెట్లకిందచేరతారు. సాయంత్రం అయితే బొడ్డువారి హాలు జంక్షన్ దగ్గర చేరతారు. మరో జట్టు గాజులరేగ వెళ్లేదారిలో చెరువుగట్టువారనున్న చెట్ల దగ్గర చేరతారు.

సమ్మె మరికొద్ది రోజుల్లో ప్రారంభమవుతుందనగా నూకరత్నం, పిడతలో డబ్బులు తీసి రెండు కోడిపిల్లల్ని కొన్నాది. రెండూ పెట్టలే, ముద్దుగా తెల్లగా వున్నాయి. ఒకోటి అర్ధరూపాయి.

సమ్మెప్రారంభమయి రెండు వారాలయింది. లక్ష్మీపురం నుంచి నూకరత్నం తల్లి, కూతుర్ని చూడ్డానికి వచ్చింది. వస్తూవస్తూ మూడు కుంచాల బియ్యమూ, కుంచెడు కందులూ మూట కట్టి తెచ్చింది. ఒక అరవీశెడు నవనవలాడే వంకాయలూ , పచ్చిమిరపకాయలు కూడా తెచ్చింది. ఒకపూట వుండివెళ్తూ, వెళ్తూ చిక్కంసంచిలోంచి దోసెడు చిల్లర డబ్బులు తీసి కూతురు చేతిలో పోసింది. ఆచిల్లరలో పావలాయే అతి పెద్దనాణెం.

అయిదారు పావలాల దాకా వుండొచ్చు. మిగతాఅన్నీ ఇరవై పైసలు, మూడుపైసలు, రెండుపైసలు నాణాలేవున్నాయి. ఒక పది వరకూ రాగి నయాపైసలూ వున్నాయి. ఇప్పుడు నయాపైసలు ముష్టివాళ్లకూడా పుచ్చుకోకుండా వున్నారు.

"ఒద్దులేయమ్మ నాకాడ పిడతలో చిల్లరున్నాది" అన్నాది నూకరత్నం.

" వుణ్ణీ వుణ్ణీ ముందు ముందుకు పనికొస్తాది. చిల్లర శ్రీమహాలచ్చిమి అంటారు, వుంచు వుంచు" అన్నాది తల్లి.

నూకరత్నం చిల్లరలెక్కబెట్టింది. పన్నెండు రూపాయల ముప్ఫయ్యారు పైసలుంది. లెక్కబెడుతుంటే కొడుకు సింహాచలం వచ్చాడు. వాడికి మూడేళ్లు.

" అమ్మా నాకో పైసియ్యే, ఏటన్నా కొనుకుంతాను" అన్నాడు సింహాచలం, చీమిడిముక్కు ఎగజీదుతూ.

" ఏటి కొంతావురా" అని మనవణ్ణి చేరదీసింది నూకరత్నంతల్లి .

" గొబ్బిరుండ కొనుకుంతాను" అన్నాడు సింహాచలం, పళ్లన్నీ కనపడేలా నవ్వుమొహంపెట్టి.

"కొబ్బిరుండ కొనుకుంతావ" అని ముద్దు చేసింది, ముసల్ది.

" ఇందరా మూడు పైసలు - " అని నూకరత్నం కొడుక్కి చూసి చూసి మూడు పైసల బిళ్ల యిచ్చింది.

" మూడుపైసలేటి తియ్యే ఐదు పైసలియ్యి" అన్నాది నూకరత్నం తల్లి.

" మూడు పైసలకి కొబ్బిరుండ వస్తాదే" అని ఐదు పైసలివ్వడానికి ఒప్పుకున్నది కాదు నూకరత్నం. నూకరత్నం చిక్కంతోటి చిల్లర డబ్బులు ఎవ్వరికీ కనబడకుండా అతి భద్రంగా దాచింది.

అన్నంగిన్నె సొట్టలు పడింది. ఒక శేరు బియ్యం ఉడికేలాగ ఓ స్టీలు గిన్నె కొనాలని నూకరత్నానికి చాన్నాళ్లనుంచీ వున్నాది. పులుసు దాక సరేసరి. కన్నం పడింది చింతపండు పెట్టింది, సబ్బుముక్క తడిపి అంటించింది. అయినా ఒరుస్తూనే వుంది. ఇది కాదు పనని ఆ కన్నంవరకూ చుట్టూ దట్టంగా మసి పట్టించేసింది. పేరుకు సిల్వరు దాకే గాని, నల్లగా బొగ్గులా మట్టిదాక లాగావుంది. రోజూ కడగుతుంది గనక అంచులు మాత్రం తెల్లగా మెరుస్తున్నాయి. మూత అదీ అలాగే వుంది. సొట్టలుపడి బొత్తిగా అరిగి పోయింది. వంటకి సరిపడిన స్టీలు సామాన్లు కొనుక్కొని తళ తళ లాడేలా పొయ్యిబుగ్గి పెట్టి తోమి, బల్లమీద సైజులవారీగా పేర్చుకొని కళ్లారా చూడాలని నూకరత్నానికి మాత్రం తెలిదూ! కానీ సుఖం గురించి కలలు కనడమే లేకపోతే ఈ బ్రతుకులు మరింత దుఃఖమయం కావూ!

పైడిరాజుకు తాగుడు అలవాటు లేదు. అప్పుడప్పుడు, అంటే జేబులో నాలుగు డబ్బులు ఎక్కువ గల గల లాడుతున్నప్పుడూ, పండగలప్పుడూ ఓ చుక్క వేసుకుంటుంటాడు.

పైడిరాజుకు బ్రాకెట్టాట మాత్రం అలవాటుంది. ప్రతిరోజూ పావలా అర్ధా కడుతూనే వుంటాడు. రెండేళ్లక్రితం ఒకసారి అర్ధరూపాయి కడితే పాతిక రూపాయిలొచ్చాయి. అంతే,

అంతకు మించి ఒక్కనాడూ అదృష్టం పలకలేదు, గత పది సంవత్సరాల నుంచీ బ్రాకెట్టాటకి తగలేసిన డబ్బు ఒకడబ్బాలో వేసి ఉంచితే ఎంత లేదన్నా వెయ్యిరూపాయిలు వుండును, ఈ పాటికి .

సమ్మెవిషయంలో యజమానుల్తో సంప్రతింపులకి అరడజనుమంది వెళ్లారు, కార్మిక సంఘంతరపునుంచి, ఆ అరడజను మందిలో పైడిరాజు కూడా వున్నాడు.

అత్యాచారానికి గురిఅయిన ఆడకూలీకి అయిదువేల రూపాయల నష్టపరిహారం ఇవ్వాలని ఒకషరతు.

' మేంపైసా ఇవ్వం పదిమందితో పోయేదానికి నష్టపరిహారం ఏమిటి! ' అనే పరిస్థితి నుంచి 'వెయ్యిరూపాయిలు ఇస్తాం' అనేకాడికి వచ్చింది. కార్మికులకు సంతృప్తి కలగలేదు.

- జీతాలు పెంచాలి

- ఏడాదికి ఒక జత బట్టలిస్తున్నారు అన్ని మిల్లుల్లోనూ. రెండేసి జతల బట్టలివ్వాలి.

ఈ రెండు కోరికల దగ్గిర చాలా పేచీ వచ్చింది, బోనస్ దగ్గర ఇంకా పెద్ద పేచీ వచ్చింది.

చర్చలు విఫలమయ్యాయి.

లేబర్ ఆఫీసర్ని, ఫాక్టరీ ఇన్‌స్పెక్టర్ని కలిశాడు ఫలితం శూన్యం.

" లంచాలు మేయిస్సి ఆ నాకొడుకులసలే మాటాడరు" అన్నాడు, సన్యాసినాయుడు. అతగాడొక కార్మిక నాయకుడు.

సమ్మె ప్రారంభమయి నెలరోజులు కావస్తున్నది. కూలీ కుటుంబాలు కటకటలాడి పోతున్నాయి. లోగడ రాక పోలేదుగాని, ఇప్పుడు రాజకీయ నాయకులు కూడా రంగంలోకి దిగారు...

కావిడి మీద సిల్వరు సామాన్లు పట్టుకొని కిష్టయ్య వచ్చాడు. పాకల్లో జనం బిల బిలలాడుతూ చుట్టూమూగారు. ఒక తపేలా చూసేసరికి నూకరత్నానికి బాగా నచ్చేసింది. దాని మీద మూతకూడా బాగా అమిరింది. పులుసు పెట్టుకోవడానికి చాలా బాగుంటుంది. చక్కగా దాంతో చేపల పులుసు పెట్టుకుంటే మంచి పసందుగా వుంటాది. దాంతో చిక్కగా పులుసు పెట్టుకొన్నట్టు, పైడిరాజు తను కలసి కబుర్లాడుకుంటూ తింటున్నట్టూ పంచ రంగుల కలలు కనేసింది నూకరత్నం.

ధర కనుక్కుంది,

పాతిక చెప్పాడు.

బేరం అటు సాగింది ఇటు సాగింది.

పదహారు రూపాయల దగ్గర నిలిచి పోయింది.

పిడతలో డబ్బులు ఏనాడో అయిపోయాయి

తల్లి ఇచ్చిన డబ్బుల్లోనూ కొంత చిల్లర తీసింది

" ఓలమ్మ పదార్రూపాలు ఎక్కణ్ణించి తెద్దునూ?" అనుకుంది. కాదు పైకే అనేసింది.

"పది రూపాయిల కివ్వవా" అని కూడా అడిగేసింది ఆఖరి సారి

"పన్నెండు కివ్వవా అని కూడా" అడిగేసింది, ఆఖరిసారి.

నిజానికి పన్నెండు రూపాయిలు మాత్రం ఎక్కడున్నాయి? మూతతో సహా పులుసు తపేలా కొనాలని మా చెడ్డ ఆరాటంగా వుంది. పదహారు రూపాయలకి పైసతగ్గనన్నాడు.

ఎక్కడెక్కడలేని చిల్లర డబ్బులూ కూడదీస్తే పదింపావలా అయింది, కనా కష్టం మీద.

చివరికి తెగించి -

" ఇప్పుడు పది రూపాయలు తీసుకో, నాల్రోజులు పోయాక వస్తే మిగతా ఆరూ ఇచ్చేస్తా" నంది.

రెండు కోడి పిల్లలూ- పిల్లలు కావు బాగా ఎదిగాయి, చిన్న పెట్టల్లా వున్నాయి- అమ్మేస్తే ఆపాటి ఆర్రూపాయిలూ రాక పోతాయా అని ఆలోచించింది.

" ఈ అరువు బేరాలు, నాకాడ పనికిరావు, కాళ్లరిగి పోయేలా మీ గుమ్మాలంట నేను తిరగలే" నన్నాడు కిష్టయ్య.

మహలక్ష్మిని బ్రతిమాలింది నూకరత్నం. నువ్వు కొంచెం కిష్టయ్యతో సర్ది చెప్పమంది.

" నాల్రోజులు పోయాక రా ఇచ్చేస్తాది. ఒకేల నూకరత్నం యివ్వలేక పోతే నే నిస్తాను. ఇంతా జేస్తే ఆర్రూపాయిలేకదా" అని చెప్పింది మహలక్ష్మి.

మహలక్ష్మి ఎన్నడూ ఎవ్వరికీ అరువు పెట్టదు. మాట నిక్కచ్చి. కనక, మహాలక్ష్మి మాటంటే కిష్టయ్యకుగురి, మెత్తబడ్డాడు.

"ఇయ్యాల బుధవారం కదూ. రేపు శనివారంనాడొస్తాను, యియ్యకపోతే మాత్రంమాటదక్కదు, ఆ ! అన్నాడు.

నూకరత్నం సంతోషానికి మేరలేదు. లక్షరూపాయల లాటరీ పేలినంత సంతోషంగా వుంది. బంగారపు జరీ పట్టుచీర కట్టుకున్నంత సంబరంగా వుంది.

పైడిరాజు చూస్తే తిడతాడు, కూలీ డబ్బుల్లేక నానా గడ్డి గరుస్తుంటే, నీకు కొత్త పులుసు తపేలా కావలసి వచ్చిందా అని నానా బూతులూ తిడతాడు.

పది రూపాయిలు కిష్టయ్య కిచ్చేస్తే, పావలా అంటే పావలాయే మిగిలింది. మరి ఇల్లంతా వెదికినా ఒక్కపైసాలేదు. తల్లి ఇచ్చిన తిండిగింజలూ, కందులూ వున్నాయి గనుక ఇన్నాళ్లూ ఎలాగో గడిచి పోయింది. కంది పప్పు పులుసు రోజూ ఎంతకని తింటారు ?

పైడిరాజు రానే వచ్చాడు పిడతలోంచి చిల్లర డబ్బు లిమ్మనడిగేడు. క్లోజింగ్ జీరో, ఓపెనింగ్ నైనూ ఖాయమట. చెరో అర్ధరూపాయి కడతాను ఒక రూపాయిమ్మని కూచున్నాడు.

" లేదు లేదు గాక లేదు పిడత పగలగొట్టీ" అని పిడత చేతి కిచేసింది.

కాస్సేపు చిందులు తొక్కేడు.

" ఇన్నాళ్లూ పై కరుసులు ఎలా గడుస్తున్నాయనుకున్నావు ? ఆ పిడతలో డబ్బులే కరుసు పెట్నాను. సరి. మరి లేవు " అని చేతులు గిరగిర తిప్పుతూ గట్టిగానే చెప్పేసింది.

గొణుక్కుంటూ చల్లగా వెళ్లిపోయాడు.

మర్నాడు మళ్లీ చర్చలు, యజమానులకీ కార్మికులకీ చర్చలు కొంత దారిలో పడినట్టేవున్నాయి. కానీ పూరాగా తేలలేదు. " ఎల్లుండే మళ్ళీ కూచుందాం" అనుకున్నారు ఉభయ పక్షాల వారూనూ.

ఆ రోజు చాలా విసుగ్గా యింటి కొచ్చాడు పైడిరాజు. కొద్దిగా చుక్క కూడా వేసుకున్నట్టే వుంది. కొత్త పులుసు తపేలా వాడి కాలికి తగిలింది.

చేత్తో తీసి ఎత్తి పట్టుకున్నాడు.

ధగధగ మెరిసి పోతోంది. ఒక్కసారీ పొయ్యెక్కి నట్టులేదు, కొత్తగా వుంది.

" ఇదెప్పుడు కొన్నావే నూకాలు "

నూకాలు, నూకీ, నూకా, నూకరత్నం - ఇలా రకరకాలుగా పిలుస్తాడు . బాగా కులాసాగా వున్నప్పుడు నూకరత్నం అని పూర్తి పేరుతో పిలుస్తాడు. ఒళ్లు తెలియని ఆనంద పారవశ్యంతో స్వర్గంలో తేల్తున్నప్పుడు 'రత్నం' అని కూడా పిలుస్తాడు.

'అది మాయమ్మ కొని పెట్టింది. మన పులుసు తపేలా చిల్లు పడిపోయింది. నీకు శావాసుట్లు చెప్పేను 'కదేటి'

"సెప్పినావులే. మీ యమ్మ కొత్త తపేలా కొనిపెడితే మరి ఆ ముక్క ఎందుకుచెప్పేవుకావు ?"

"సెబుదామనుకుని మర్సిపోనాను"

ఇంతలో కోడి పెట్టల గురించి అడిగేడు. వాట్ని రెండిట్నీ పొద్దునే ఎనిమిది రూపాయల కమ్మేసింది. చిన్న పెట్టలు.

"సెప్పడం మర్సిపోయేను. పొద్దున్న గద్ద తన్నుకు పోనాది. మాయదారి గెద్ద"

"యేటీ - నీయమ్మ.... టౌనులోకి గెద్దలెలా గొస్తాయే, మనం యేటి సాశానంలో గానుంటున్నామా- రెండు పెట్టల్నీ అమ్మేసి ఈ తపేలా కొనేసినావు-"

దొంగతనం బయటపడపోయింది.

"నిన్న రూపాయిమ్మంటే ఇచ్చేవుకావు. కుంటిగురవయ్య చెప్పేడు కూడాను, ఇరవయి రూపాయలొచ్చేయట. మనకా రాతలేదు. ఇదుగో ఈ తపేలా కొన్నావు. ఎందుకే ఇది. అడుక్కోడానికా - ఆ- ఎందుకది- ఎందుకంట?"

తపేలా చేతి మొయ్యా రోడ్డు మీదకి గిరాటేశాడు. రోడ్డు మీద మట్టిలో ఆడుకుంటున్న కొడుకు సింహాచలానికి తగిలింది. గిలగిలలాడుతూ ఏడుపు మొదలు పెట్టాడు.

నూకరత్నానికీ నాలుగు తన్నులు తగిలాయి.

"నెల్లాళ్ళయి ట్రయికు. డబ్బుల్లేక నానా సావూ సత్తంటే నువ్వు కొత్త తపేలా కొంటావా? నీ సోక్కు ఇదొక్కటే తక్కవ-"

పాకంతా గందరగోళం చేయిశ్శాడు. మట్టి పిడత పగలగొట్టాడు. పావలా దొరికింది, కోళ్ళమ్మిన ఎనిమిది రూపాయలూ ఇంకా కిష్టయ్యకియ్యలేదు. రేపొస్తాడు, ఇవ్వొచ్చని దాచింది. అవిగాని దొరికిపోతాయేమోనని హడిలిపోయింది. దాయమని మహలక్ష్మికన్నా ఇచ్చేను కానని తెగ నొచ్చుకుంది.

పగిలిన పిడతలో దొరికిన పావలా జేబులో పడేసుకున్నాడు. "బీడీలకి పనికొస్తాది." తూలుకుంటూ వెళ్ళిపోయేడు.

రోడ్డు మీదకి విసిరేసిన తపేలా తెచ్చింది. నయమే, సొట్టపడలేది. ఏడుచుకుంటూ పాకంతా సర్దింది. కొడుకును ఊరుకోబెట్టింది. దీపాలు పెట్టి అన్నంవండి, ఇంత చింతపిక్కుంటే చారుకాసింది. నంజుకుందుకు తెలగ పిండొడియాలున్నాయి. ఎలాగో పూట గడిచిపోతుంది.

జరిగిందంతా మహలక్ష్మికి చెప్పి, "ఈ డబ్బు నీకాడేవుంచేలప్పా" అన్నది. ఆ రాత్రి రెండో ఆట వొదిలెకగానీ పైడిరాజు ఇంటికి రాలేదు. వచ్చి, కూడుతినకుండానే తొంగుండి పోనాడు.

శనివారం రానే వచ్చింది. కాలిడేసుకుని కిష్టయ్యవచ్చాడు. కిష్టయ్య బాకీ తీర్చగా రెండ్రూపాయలు మిగిలాయి. తిన్న తన్నులు ఎలాగూ తిన్నానని, రూపాయి పావలా పెట్టి గరిటె కొన్నది.

తపేలా.

దాని మీద మూత

కలుపుకునే గరిటె

మూడూ అమిరాయి.

ముప్పావలా మిగిలింది.

"అప్పా మహలక్ష్మప్పా. ఈ డబ్బులు తీసుకెళ్లి నీడబ్బులు పావలో, అర్ధోయేసి సేపలు తెమ్మీ. ఇయ్యాల కమ్మగా జిమ్మ లెగిసీలా పులుసు పెడతాను" అని మహలక్ష్మిని బ్రతిమాలింది. మహలక్ష్మి గంట స్తంభం దగ్గరున్న మార్కెట్టుకు పని మీద వెళ్తున్నాది.

మహలక్ష్మి తన దగ్గరున్న అర్ధరూపాయివేసి, రూపాయి పావలా పెట్టి అయిదు చిన్న చిన్న మట్టగిడసలున్న గుత్తి తెచ్చింది. బతికే వున్నాయి చేపలు. తనకి రెండున్నర పెట్టి పెద్ద వంజరం తెచ్చుకుంది.

"శానా బాగున్నాయి సేపలు, నీకు అర్ధ రూపాయియ్యాలి. ఎలాగయినా ఆ పాటి సిల్లర కూడదీసియిచ్చేస్తానులే-" అని మురిసిపోయింది. నూకరత్నం, చేపల్ని పట్టుకుని చూసి.

రోజూ కంటె ఒక గుప్పెడు బియ్యం ఎక్కువ పోసి అన్నం వార్చింది. చిక్కగ పులుసు పెట్టింది. వేడి వేడి పులుసు గరిటెతో తీసి రెండు మూడు సార్లు వూది ఎడం అరచేతిలో వేసుకుని నాలికతో నాకింది.

"మా సెడ్డ రుసిగా వుంది పులుసు" అని లొట్టలు వేసింది. ఉడుకు నీళ్ల స్నానం చేసి, ఉన్నంతలో మంచి చీర కట్టుకుంది. పైడిరాజు ఈ పులుసు తిన్నాడంటే తప్పక మెచ్చుకుంటాడు.

లొట్టలేసుకుంటూ ఇంకో రెండు ముద్దలు ఎక్కువే తింటాడు.

ఎనిమిదయింది. బొడ్డువారి హాల్లో ఇంటర్వెల్ ఇచ్చినట్టున్నారు. జనంగోల వినిపిస్తోంది. చల్లని చలిగాలి వీచింది. శీతకాలం. పొద్దుననగా వెళ్ళేడు పైడిరాజు, మిల్లు యజమానుల్తో చర్చలున్నాయట.

మధ్యాహ్నం భోజనానిక్కూడా రాలేదు.

సింహాచలానికి అన్నం పెట్టేసి, నిద్రపుచ్చింది.

ఎదురు చూస్తూ గుమ్మంలో కూచుంది. నవంబరు నెల రొజ్జగాలి. పైటతీసి వంటి నిండా కప్పుకుంది.

ఈసారి అమ్మని డబ్బులడిగి అన్నం వండుకోవడానికి శేరుబియ్యం వుడికేలాగ స్టీలు గిన్నె కొనుక్కోవాలి. నీళ్ళు కాచుకోవడానికి కుండ వుంది. ఆ కుండ తీసేసి రాగిబిందె కొనుక్కోవాలి. ఒక్కటంటే ఒక్కటే స్టీలు కంచెం, రెండు స్టీలు గ్లాసులూ వున్నాయి. పెళ్లినాటివి. కనీసం మరొక స్టీలు కంచమూ, రెండు స్టీలు గ్లాసులూ కొనుక్కోవాలి. సిల్వరు చెంబూ, కంచు గ్లాసులూ వున్నాయి. ఒక స్టీలు చెంబుకూడా కొనుక్కుంటే బాగుణ్ణు. నూకరత్నం కలల్లోకి వెళిపోయింది.

మొదటాట వదిలేసినట్టున్నారు.

బాగా ఆకలిగా వుంది. ఇంకా రాలేదు పైడిరాజు. పులుసు తలుచుకుంటే నోరూరి పోతున్నాది. కాని మనసు కట్టుకుంది. వస్తే ఇద్దరూ కలిసి కబుర్లు చెప్పుకుంటూ తినొచ్చు.

సినీమా హాలు దగ్గిర పాటలు ఆగిపోయాయి. రెండో ఆటకి బెల్లు కూడా మోగింది. అప్పుడొచ్చాడు పైడిరాజు. చేతిలో పకోడి పొట్లం వుంది. మంచి వుషారుగా వున్నాడు. సమ్మె అయిపోయిందట. రేపణ్ణించీ పనుల్లోకి వెళ్తారట.

కార్మికులందరిలోనూ వున్న వైరుధ్యాలే పైడిరాజులోను వున్నాయి. పరస్పర విరుద్ధమైన ఆలోచనలూ, అలవాట్లూ వున్నాయి. ఇవ్వాళ కొవ్వాడ మిల్లు యజమానిని పట్టుకుని కడిగేసినవాడు పైడిరాజే. అత్యాచారానికి గెరయిన ఆడకూలీకి రెండు వేలు యివ్వడానికి కొవ్వాడ మిల్లు యజమాని అంగీకరించక తప్పలేదు. కార్మికుల జీతాలు నెలకు ముప్ఫయిరూపాయల వరకూ పెరిగాయి. ఆడకూలీలకు పదిహేను రూపాయలు పెరిగాయి. ఇవన్నీ అన్నం తింటూ చెప్పాడు.

"ఇయ్యాల పులుసు శానా బాగుందే నూకాలూ. అమురృం నాగుంది " అని లొట్టలు వేస్తూ అన్నం తిన్నాడు.

"కొత్త తపేలాలో పెట్నాను పులుసు" అన్నది నూకాలు సంతోషంగా."పులుసు రుసి కొత్త తపేలాలో లోదే. నీ సేతి ఒంటలో వుంది" అన్నాడు పైడిరాజు మూడోసారి పులుసు కలుపుకుని.

"సేపలు తెచ్చినందుకు మహలక్ష్మప్పకి అర్ధ రూపాయియ్యాల. నేనిచ్చిన డబ్బులు సాలకపోతే అప్పుపెట్టింది" అన్నది నూకరత్నం.

"జీతాలు పెరిగినాయే పిచ్చి మొఖమా, ఇలాంటి సిల్లరప్పులొక లెక్కేటి? అన్నట్టు కొత్త జీతాలొచ్చాక నీకో పాతిక రూపాయలిస్తాను ఏమేమి గిన్నెలూ, తపేలాలూ కావాలో కొనేసుకో" అన్నాడు పైడిరాజు చాలా ఉదారంగా.

"పాతిక రూపాయల కేటొస్తాయి.? ఒక యాభయిరూపాలియ్యి" అన్నది నూకరత్నం, ఖాళీ అయిపోయిన పులుసు తపేలా పక్కకి పెడుతూ.

*రచన : 22-4-92,*
*ప్రచురణ : 1) ఆంధ్రజ్యోతి వార పత్రిక, 21-8-1992.*
*2) వాగావళికథలు (1995)*